

ماه رمضان

و جهاد خود سازی

محمود مهدی پور

خود پردازد. و قبل از آنکه بازبان تربیت کند، بارفتار تربیت نماید و آموزگار و مربی خویش بیشتر شایسته تکریم و احترام است تا کسی که به آموزش و تربیت دیگران می پردازد.»

عالمان دین و مبلغان موفق همیشه به سه نکته بنیادی توجه دارند و اقدامات خویش را بر پایه این مسائل انتخاب می کنند.

وظیفه چیست؟، امکانات کدام است؟
و شرایط و فضای تبلیغ چگونه است؟
با توجه به «وظایف الهی»، «نیازهای

روحانیون و مبلغان دین در خط مقدم «جهاد فرهنگی» قرار دارند و باید با بصیرت لازم و آمادگی هرچه بیش تر در این «نبرد مقدس» حضور یابند، تا در «خودسازی» و «جهاد اکبر» پیروز شوند؛ زیرا روحانیت پیشوا و راهنمای حرکت معنوی جامعه است.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرماید:
«مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ إِمَامًا فَلْيَبْدَأْ بِتَعْلِيمِ
نَفْسِهِ قَبْلَ تَعْلِيمِ غَيْرِهِ وَ لْيَكُنْ تَأْدِيبُهُ سَبْرَتَهُ قَبْلَ
تَأْدِيبِهِ بِلِسَانِهِ وَ مُعَلِّمٌ نَفْسِهِ وَ مُؤَدِّبُهَا أَحَقُّ
بِالْإِجْلَالِ مِنْ مُعَلِّمِ النَّاسِ وَ مُؤَدِّبِهِمْ»^۱ هر
کس خویش را در جایگاه پیشوایی قرار
داده، باید قبل از آموزش دیگران به آموزش

۱. نهج البلاغه، صبحی صالح، حکمت ۷۳.

می‌گردد و روز عید فطر روز اعطای جوایز الهی به مقبولان و برگزیدگان این اردوگاه بزرگ عقیدتی و تربیتی است.

نه به دلیل «خدمات فرهنگی» می‌توانیم از «خودسازی» غفلت کنیم و نه به بهانه خودسازی می‌توانیم از ایفای نقش اجتماعی کناره‌گیری نمائیم؛ زیرا در اسلام «خودسازی» در متن جامعه‌سازی است و ارائه خدمات اجتماعی در عین اشتغال به تهذیب و تزکیه اخلاقی.

حتی اعتکاف هم که اقدامی عبادی و در جهت خودسازی است، فقط در مسجد جامع و کانون اجتماع مسلمانان مشروع است.

ماه رمضان برای همه به ویژه مبلغان گرامی، از یک سو «ماه خودسازی» و از سوی دیگر، یکی از عالی‌ترین فرصتها برای «خدمت‌رسانی فرهنگی» محسوب می‌شود.

برنامه خودسازی

این قلم، خود را کوچک‌تر از آن می‌داند که برای سربازان حضرت ولی عصر علیه السلام و شاگردان حوزه امام صادق علیه السلام چیزی به عنوان برنامه خودسازی ارائه دهد. در اینجا از

مردمی» و «توان علمی و جسمی خویش» و آمادگی فضای اجتماعی، برنامه‌ریزی می‌کنند و به هر کار به میزان اهمیت آن توجه دارند.

وظیفه بزرگ روزه‌داری، وظیفه مهم تلاوت قرآن، اقامه نمازهای مستحبی، قرائت دعاهاى رسیده از اولیای دین، پاسخ‌گویی به مسائل شرعی، و آموزش احکام دین و بهره‌گیری از اجتماعات ماه مبارک برای انتقال معارف الهی و تقویت ایمان، آگاهی و اخلاق اسلامی، وظایفی بزرگ و حساس است که در «جهاد فرهنگی ماه رمضان» همیشه مورد نظر عالمان دین بوده و خواهد بود.

ماه رمضان، دانشگاه تربیتی خدا و اردوگاه آموزشهای قرآنی است. روحانیت در این دانشگاه، هم دانش‌آموز است، هم استاد و هم برنامه‌ریز و مدیر و مربی است. هم خود باید کارنامه تربیتی، آموزشی مطلوب و مقبولی داشته باشد. خدا و اولیای او ناظر تمام فعالیتها و اقدامات اعضای اردوگاه بزرگ آفرینش هستند، و کارنامه همه باید به امضای امام عصر حضرت حجة بن الحسن، صلوات الله علیه برسد. قبول در «شب قدر» مقدر

مذکورات فوت شده باشد، وقتی که متنبه شده باشد مَهْمَا آمکن؛

دوازدهم: اخلاق مذمومه مثل کبر، بخل، حسد و نحو آن را از خود سلب کردن با ریاضت و مضادت؛

سیزدهم: ترک منہیات جملةً و اگر بر سبیل ندرت معصیتی واقع شود، زود به استغفار و توبه و انابت تدارک نماید تا محبوب حق باشد. ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ﴾؛ چهاردهم: ترک شبهات که موجب وقوع در محرّمات است.

پانزدهم: در ما لایغنی (آنچه به کار دین و دنیا نیاید) خوض نکردن که موجب قسوت و خسران است؛

شانزدهم: کم خوردن و کم خفتن و کم گفتن را شعار خود ساختن که دخل تمام در تنویر قلب دارد؛

هفدهم: هر روزی قدری از قرآن تلاوت کردن و اقلّش پنجاه آیه است به تدبّر و تأمل و خضوع و اگر بعضی از آن در نماز واقع شود، بهتر است.

هیجدهم: قدری از اذکار و دعوات ورد خود ساختن در اوقات معینة. خصوصاً بعد از نمازهای فریضه؛

نوزدهم: صحبت عالم و سؤال از او و

رهنمودهای فقیه الهی و محدّث قرآنی ملامحسن فیض کاشانی رحمته الله علیه بهره می‌گیریم و بیست و پنج رهنمود ایشان را که در رساله «زاد السالک» آورده به مبلغان فرهنگ قرآن و عترت تقدیم می‌دارم:

«از اموری که سالک را لابد است و اخلال به آن به هیچ وجه جایز نیست - بعد از عقائد حقّه - بیست و پنج چیز است:

اول: محافظت بر صلوات خمس؛

دوم: محافظت بر نماز جمعه و

عیدین و آیات؛

سیوم: محافظت بر نماز معهوده

رواتب [نوافل]

چهارم: محافظت بر صوم ماه

رمضان و تکمیل آن؛

پنجم: محافظت بر صوم سنت؛

ششم: محافظت بر زکات؛

هفتم: محافظت بر انفاق حق

معلوم از مال؛

هشتم: محافظت بر حجّة الاسلام؛

نهم: زیارت قبور مقدسه پیغمبر و

ائمة معصومین علیهم السلام؛

دهم: محافظت بر حقوق اخوان و

قضای حوائج ایشان؛

یازدهم: تدارک نمودن هر چه از

مسلغان گرامی می‌توانند، در ماه رمضان این رهنمودهای ۲۵ گانه را محور عمل و سخن خویش قرار دهند و خودسازی و جامعه‌سازی را با هم از ماه رمضان آغاز کنند و هر شب یک گام از گامهای سلوک و تکامل اخلاقی را برای خود و مخاطبان توضیح دهند.

فیض در پایان این رساله فرموده است:

اگر در راه او مُردی شهیدی

وگر بردی سبق زین العبیدی

«وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ»^۲ «و هرکس به آهنگ خدا و پیامبرش از خانه برون آید و مرگ او را دریابد، پاداش وی بر خداست.»

در غرور این هوس گر جان دهم
به که دل در خانه و دگن دهم

استفاده علوم دینی به قدر حوصله خود؛ تا می‌تواند سعی کند علمی بر علم خود بیفزاید؛

بیستم: با مردم به حسن خلق و میاسطت معاشرت کردن تا بر کسی گران نباشد؛

بیست و یکم: صدق در اقوال و افعال را شعار خود ساختن؛

بیست و دوم: توکل بر حق سبحانه و تعالی کردن در همه امور و نظر بر اسباب نداشتن؛

بیست و سوم: بر جفای اهل و متعلقات صبر کردن و زود از جا در نیامدن و بدخوئی نکردن؛

بیست و چهارم: امر به معروف و نهی از منکر به قدر وسع؛

بیست و پنجم: اوقات خود را ضبط کردن و در هر وقتی از شبانه روز وردی قرار دادن که به آن مشغول می‌شده باشد تا اوقاتش ضایع نگردد.

و این عمده است در سلوک.

این است آنچه از ائمه معصومین علیهم‌السلام به ما رسیده که خودشان انجام می‌دادند و به دیگران می‌فرمودند.^۱

۱. مطالب یاد شده خلاصه‌ای از رساله زاد السالک عالم ربانی ملامحسن فیض کاشانی است که در پاسخ درخواست یکی از برادران روحانی نوشته و چگونگی سلوک راه حق را برای او توضیح داده است. علاقه‌مندان متن کامل، به آن کتاب که توسط انتشارات بیدار قم در سال ۱۳۸۵ ش. منتشر شده مراجعه کنند.

۲. نساء/۱۰۰.